

сти.

В результате проведенных технико-экономических исследований определено, что применение сталежелезобетонных элементов в зданиях и сооружениях способствует экономии до 28-33% стали по сравнению со стальными и до 11% – с железобетонными конструктивными элементами. Приведенные затраты снижаются в первом случае на 25-30, во втором – на 45-50%. Использование сталежелезобетонных колонн в подкрановых эстакадах позволяет экономить до 10-15% стали по сравнению со стальными и до 12% – с железобетонными колоннами. Приведенные затраты снижаются на 35%.

1.Марков Б.П. Исследование условий совместной работы железобетонной плиты с металлическими сплошными балками. – М.: Наука, 2005. – 180 с.

2.Стойнов С.Н. Исследование сталежелезобетонных пролетных строений мостов на воздействие температуры и сил предварительного напряжения. – М.: Наука, 2006. – 245 с.

3.Smith F., Brown R. The Shearing Strength of Concrete, Bull. Univ. of Washington, N 106, 2001, p. 205.

4.Garner N.I. Use of Spiral Welded Steel Tubes in Pipe Columns. ACJ. J. Proceedings, vol. 65, Nov. 2003, p. 937-942.

5.Переяславцев Н.А. Брусковые конструкции с внешним армированием уголками. – М.: Наука, 2004. – 276 с.

Получено 29.10.2008

УДК 336.276

Є.В.ДУБРОВСЬКА

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО СЕКТОРУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Досліджуються підходи до класифікації факторів, що впливають на рівень дебіторської заборгованості підприємств. У зв'язку з специфікою діяльності комунальних підприємств розроблено класифікацію факторів впливу на розмір дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального сектору господарювання.

У зв'язку з трансформацією економіки України вітчизняні підприємства виявилися неспроможні ефективно управляти дебіторською заборгованістю. Найгостріше зараз стоїть проблема управління і погашення дебіторською заборгованістю в житлово-комунальному секторі господарювання. Низька платіжна дисципліна, підвищення тарифів на послуги житлово-комунального сектору економіки викликають значне зростання обсягів дебіторської заборгованості, яке призводить до зростання кредиторської заборгованості, що, в свою чергу, гальмує реформування галузі, позбавляє її інвестиційної привабливості й одночасно

призводить до зростання дебіторської заборгованості в суміжних галузях, перш за все в паливно-енергетичному комплексі.

Саме в таких умовах зростає роль ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємств житлово-комунального сектору господарювання шляхом зменшення або усунення негативних факторів, що впливають на її розмір.

Проблема управління дебіторською заборгованістю та класифікації факторів, які впливають на її розмір, цікавить багатьох науковців. Значну увагу цьому питанню приділено в наукових розробках І.О.Бланка, Є.О.Іванова, Г.Г.Кірейцева [1-3] та ін. Вивчення робіт цих науковців виявило різні підходи щодо визначення та виділення факторів, які впливають на розмір дебіторської заборгованості. Але велика увага була приділена факторам, що впливають на розмір дебіторської заборгованості підприємств у цілому без урахування специфіки підприємств житлово-комунального сектору господарювання.

Сьогодні в економічній літературі відсутня чітко сформульована та комплексна класифікація факторів впливу на дебіторську заборгованість комунальних підприємств.

Мета даної роботи – на підставі розглянутих літературних джерел розробити класифікацію факторів, що впливають на розмір, рівень та структуру дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального сектору господарювання.

Оскільки дебіторська заборгованість – це очікувані в майбутньому надходження грошових коштів, тоді виникнення дебіторських боргів є відверненням частини ресурсів з обороту на користь третіх осіб (боржників). У ідеальному випадку, на перший погляд, підприємство не повинне допускати виникнення дебіторської заборгованості. Проте в умовах ринкової економіки практично неможливо здійснювати фінансово-господарську діяльність без утворення дебіторської заборгованості.

Утворення дебіторської заборгованості спочатку пов'язане з наданням грошей або матеріальних цінностей у борг з їх подальшим поверненням. З розвитком торгівлі боргові зобов'язання збільшувалися не лише за кількістю та сумами, а й за видами заборгованості. Щоб збільшити обсяг продажу, а значить і прибутки від продажу товарів, продавці найнадійнішим покупцям вже у давнину відпускали їх, не вимагаючи негайної оплати, тобто у борг. Поступово це стало звичайною практикою, яка в умовах розвинутого ринку набула широкого поширення.

Класифікація факторів, що впливають на рівень та розмір дебіторської заборгованості, є невід'ємною складовою поняття „управлін-

ня дебіторською заборгованістю". Тому в основу класифікації треба покласти систему управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає її розподіл на два крупних блоки, які найчастіше виділяють в економічній літературі – це кредитна політика та політика управління дебіторською заборгованістю.

Як прийнято вважати, утворення дебіторської заборгованості обумовлюють зовнішні і внутрішні фактори. Зовнішні фактори не залежать від діяльності організації і обмежити їх вплив практично неможливо.

До зовнішніх Г.Г.Кірейцев відносить: 1) стан розрахунків у країні; 2) ефективність грошово-кредитної політики центрального банку; 3) рівень інфляції; 4) вид продукції; 5) обсяг ринку та обсяг його насиченості. Він пропонує такий склад внутрішніх факторів, які визначають розмір дебіторської заборгованості: кредитна політика підприємства; професіоналізм фінансового менеджера, який займається управлінням дебіторською заборгованістю; види розрахунків; стан контролю за дебіторською заборгованістю [1].

І.О.Бланк додає у класифікацію фактори, які не тільки безпосередньо впливають на розмір дебіторської заборгованості, а й ті, що чинять такий вплив через механізм реалізації кредитної політики, непрямым шляхом [2].

І.О.Бланк, більш широко представивши поняття „управління дебіторською заборгованістю”, виділив групу факторів з непрямым впливом і дав повнішу класифікацію внутрішніх факторів.

Запропонована І.О.Бланком класифікація факторів, які впливають на рівень дебіторської заборгованості знаходить підтримку в дослідженнях Є.О.Іванова, який пропонує більш повну класифікацію за рахунок впровадження галузевої групи факторів [3].

Таким чином, зобразимо класифікацію факторів, які впливають на рівень дебіторської заборгованості (рис.1, [3]), що, на наш погляд, є більш повною і комплексною.

Але незважаючи на комплексність і повноту даної класифікації, вона не повною мірою висвітлює фактори впливу дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального сектору господарювання.

Нами було розроблено класифікацію факторів, які впливають на розмір дебіторської заборгованості, з урахуванням специфіки діяльності комунальних підприємств (рис.2).

Так, до зовнішніх факторів належать:

- 1) загальний стан економіки в країні – в умовах загального зниження економічної активності організації, як правило, одержують менше

прибутку, а ліквідність активів у цілому самого господарюючого суб'єкта знижується. У зв'язку з тим, що організації не одержують своєчасно оплату за свої товари, виникає ланцюгова реакція неплатежів, що призводить до утворення дебіторської заборгованості і затримки розрахунків зі своїми кредиторами;

- 2) тарифи або ціни на послуги комунальних підприємств – швидке, часто неконтрольоване підвищення цін або тарифів призводить до збільшення розмірів дебіторської заборгованості;
- 3) сезонність виробництва і продажів – виробництво сезонної продукції (робіт, послуг) пов'язане із зростанням величини дебіторської заборгованості, оскільки до настання сезону організація практично живе в борг у рахунок майбутніх продажів;
- 4) рівень доходів населення. Це можна пояснити таким чином, якщо доходи населення зростають, а тарифи при цьому залишаються незмінними, тоді зростає ймовірність своєчасного та повного погашення боргів комунальному підприємству. І навпаки, якщо тарифи зростають, а доходи населення залишаються на тому ж самому рівні або зростають менш швидкими темпами, тоді зменшується ймовірність своєчасної оплати комунальних послуг.

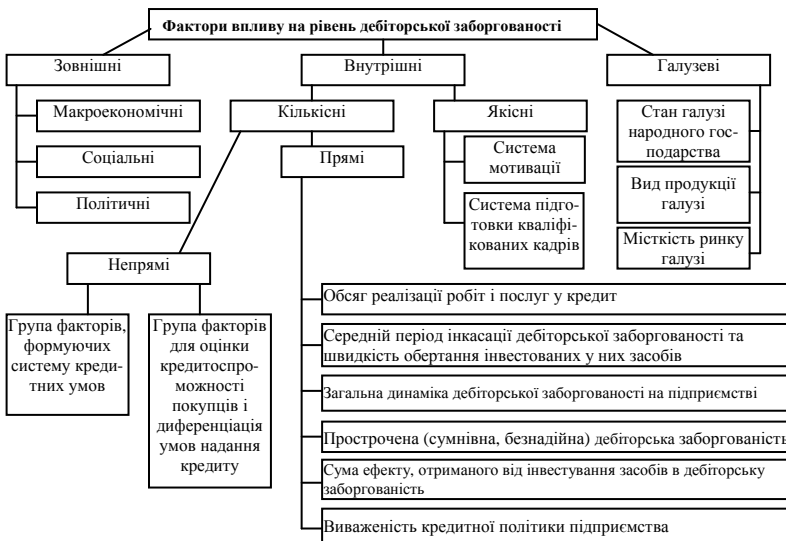

Рис.1 – Класифікація факторів, що впливають на загальний рівень дебіторської заборгованості на підприємстві

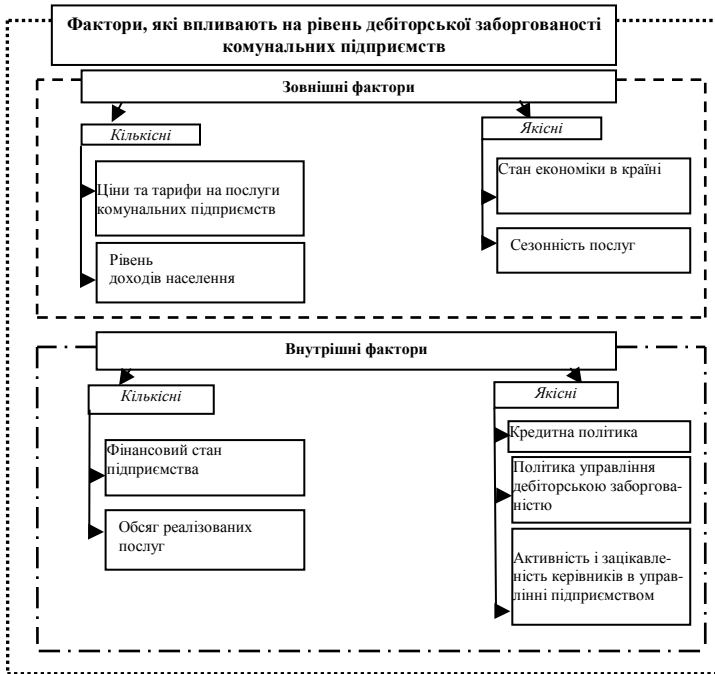

Рис.2 – Класифікація факторів, які впливають на рівень дебіторської заборгованості комунальних підприємств

До внутрішніх факторів можна віднести:

- 1) кредитну політику організації – неправильне встановлення термінів і умов договорів, невраховані ризики можуть призвести до незапланованого збільшення розмірів дебіторської заборгованості;
- 2) політику управління дебіторською заборгованістю – неефективне та несвоєчасне управління дебіторською заборгованістю призводить до відволікання коштів з обороту, не дає можливості підприємству нормально функціонувати в сучасних умовах;
- 3) фінансовий стан підприємства (зокрема, його платоспроможність і кредитоспроможність) – стійке фінансове положення підприємства свідчить про його високу платоспроможність і кредитоспроможність, що дозволяє своєчасно розраховуватися з контрагентами і контролювати величину як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей;
- 4) активність і зацікавленість керівників в управлінні підприємством – чим більша зацікавленість керівників в управлінні підприємством,

тим вищий рівень системи внутрішнього контролю і стан розрахункової дисципліни;

- 5) обсяг реалізованих послуг. Дебіторська заборгованість напряму залежить від обсягів наданих послуг та тарифу (ціни). Абсолютна величина дебіторської заборгованості знаходиться в прямо пропорційній залежності від обсягів реалізованих послуг і тарифу на даний вид житлово-комунальних послуг.

У результаті нашого дослідження були розглянуті класифікації факторів впливу, запропоновані вітчизняними економістами. Як результат – була запропонована класифікація факторів, в основі якої лежать фактори, що безпосередньо впливають на рівень дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального сектору господарювання.

Врахування цих факторів при управлінні дебіторською заборгованістю комунальних підприємств дозволить найбільш ефективно й оптимально управляти нею.

Перспективи подальших досліджень – розробка моделі управління дебіторською заборгованістю комунальних підприємств.

1. Фінансовий менеджмент / За ред. проф. Г.Г.Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. – 469 с.

2. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника - центр, 2004. – 656 с.

3. Іванов С.О. Класифікація факторів, що впливають на загальний рівень дебіторської заборгованості підприємства // Вісник МСУ. Вип.1-2. Т.VIII: Економічні науки. – Харків, 2005. – С.35-38.

Отримано 01.07.2008

УДК 658.15

Т.В.МОМОТ, д-р екон. наук, Г.М.БРЕСЛАВСЬКА

Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Аналізується вітчизняний і зарубіжний досвід з питань управління дебіторською заборгованістю. Пропонується розробка ефективних стандартів кредитування, які значно спростять роботу менеджерів при визначенні термінів та об'ємів кредитування.

Проблемам управління дебіторською заборгованістю присвячено ряд праць зарубіжних і вітчизняних учених-економістів.

Економічну сутність дебіторської заборгованості, питання аналізу і внутрішнього контролю, проведення яких може сприяти ефективному управлінню розмірами заборгованості на підприємстві, розглядає М.Д.Білик [1, с.32]. О.С.Бондаренко пропонує методіку ефективного